

УДК 657

ЕКОНОМІЧНА ВИГОДА

ЯК ОЦІНКА ДОХОДУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: методичні та організаційні підходи до визнання

СВІТЛАНА ЛЕВИЦЬКА,
доктор екон. наук, професор,
ОЛЬГА ОСАДЧА,
канд. екон. наук,
Національний університет
водного господарства та
природокористування, м. Рівне

Статтю присвячено методичним підходам до оцінки економічної вигоди як критерію визнання доходів підприємницької та непідприємницької діяльності вітчизняних суб'єктів. Розкрито відповідність зазначених питань міжнародній практиці бухгалтерського обліку.

Ключові слова: оцінка, економічна вигода, доходи, підприємницька діяльність, непідприємницька діяльність, потенціальна вигода.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Облікове забезпечення формування фінансового результату – найважливіший інструмент управління суб'єктом господарської діяльності, оскільки надає інформацію про елементи доходів і витрат, визначає організаційно-економічний зміст оперативних і стратегічних рішень щодо ефективного використання ресурсів, зростання прибутку, вирішення соціально-економічних питань ефективного господарювання.

Сучасне нормативно-правове поле організації обліку діяльності юридичних осіб (не залежно від їх організаційно-правової форми) пов'язує оцінку доходів і

витрат через призму категорії «економічна вигода».

Доходи як об'єкти обліку не уніфіковано в критеріях визнання для суб'єктів підприємницької та непідприємницької діяльності. Для *суб'єктів підприємницької діяльності* основна мета – одержання прибутку, що є кінцевим результатом трансформації економічної вигоди. *Суб'єкти непідприємницької діяльності* створюються для реалізації затверджених на державному рівні соціально-економічних програм (проектів, завдань) на основі збалансування доходів та витрат (видатків) попередньо затвердженого кошторису.

Значимо, що обидві категорії суб'єктів можуть проводити операції підприємницького характеру (табл. 1).

Таблиця 1

ОЦІНКА ДОХОДУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ТА НЕПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

№ з/п	Суб'єкт господарської діяльності	Визначення доходу за нормативною обліковою базою
<i>Суб'єкти підприємницької діяльності</i>		
1	Підприємства всіх форм власності (у тому числі державні)	Збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) [1; 2]
2	Небанківські фінансові установи	
3	Небюджетні неприбуткові організації	
4	Банки	Збільшення економічних вигід у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, що приводить до збільшення власного капіталу (за винятком збільшення капіталу за рахунок внесків акціонерів) [3]

№ з/п	Суб'єкт господарської діяльності	Визначення доходу за нормативною обліковою базою
<i>Суб'єкти невідприємницької діяльності</i>		
5	Органи державного сектора (крім державних підприємств): <ul style="list-style-type: none"> • бюджетні установи • фонди загальнообов'язкового державного соціального та пенсійного страхування 	Збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власника), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [4; 5]

Поняття «**економічна вигода**» (**ЕВ**) досліджено в наукових працях вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема: М. Абрютіної, І. Бланка, М. Бондаря, С. Свірко, Л. Кіндрацької, Ю. Кузмінського, Л. Ловінської, О. Олійник, М. Пушкаря, Л. Чижевської та ін.

Національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку в цілому узгоджено між собою в критеріях оцінки доходу (витрат) через визнання економічної вигоди. Проте визначення доходу (витрат) в національному стандарті бухгалтерського обліку як збільшення (зменшення) економічних вигід у формі «надходження (вибуття) активів або зменшення (збільшення) зобов'язань» піддається критиці науковців.

Це підтверджує економічна сутність поняття «економічна вигода» як кінцевий результат прийнятого рішення у вигляді збільшення поточних і майбутніх грошових потоків [6; 7].

Нормативно-правові акти в трактуванні поняття «економічна вигода» в більшості єдині, визначаючи ЕВ як «потенційну можливість отримання підприємством грошових коштів від використання активів» [8; 9].

Оцінка надходження економічної вигоди на підприємство залежить від характеру операції:

- ◆ придбані за гроші для господарської діяльності активи забезпечать у результаті продажу товарів (робіт, послуг) надходження коштів на підприємство;
- ◆ фінансові інвестиції в акції, облігації, депозити тощо забезпечать надходження грошових коштів на підприємство у вигляді відсотків, дивідендів тощо;
- ◆ дебіторська заборгованість – це пряме надходження грошових коштів (товарно-матеріальних цінностей) у результаті її погашення дебіторами, або одержання грошей на банківський рахунок від здійснення факторингової операції.

При цьому в кожній із зазначених операцій може мати місце непряме надходження грошових коштів: здійснення негрошових операцій (наприклад, бартерних), сплата дивідендів акціями, погашення зобов'язань матеріальними активами тощо.

Уніфікація підходів у трактуванні економічної вигоди (як і параметрів її оцінки) в діяльності вітчизняних суб'єктів практично відсутня (табл. 2).

Таблиця 2

ПАРАМЕТРИ ЕКОНОМІЧНОЇ ВИГОДИ ЧЕРЕЗ ВИЗНАЧЕННЯ ДОХОДУ

№ з/п	Визначення доходу	Критерії оцінки економічної вигоди			
		вартість матеріальних і нематеріальних активів	сума грошових коштів	бізнес-імідж	соціальний ефект
<i>Нормативне визначення</i>					
1	Збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [2]	+	+		
2	Загальна сума доходу платника податку від усіх видів діяльності, отриманого (нарахованого) протягом звітного періоду в грошовій, матеріальній або нематеріальній формах як на території України, її континентальному шельфі у виключній (морській) економічній зоні, так і за їх межами [10]	+	+		
3	Валове надходження економічних вигід або потенціалу корисності протягом звітного періоду, коли чисті активи / власний капітал зростають у результаті цього надходження, а не в результаті внесків власників [11]	+	+		+

№ з/п	Визначення доходу	Критерії оцінки економічної вигоди			
		вартість матеріальних і нематеріальних активів	сума грошових коштів	бізнес-імідж	соціальний ефект
<i>Економічний зміст</i>					
4	Гроші або матеріальні цінності, одержані від виробничої, комерційної, посередницької чи іншої діяльності [12]	+	+	+	
5	Різниця між виручкою від реалізованої продукції, робіт чи послуг і вартістю матеріальних витрат на виробництво та збут цієї продукції [7]	+	+		
<i>Науково-публіцистичні підходи</i>					
6	Очікувана властивість об'єкта, яка є мотивом створення, виробництва, володіння, використання цього об'єкта [9, с. 54]	+	+	+	+
7	Фінансовий показник, який визначають як різницю між виторгом, отриманим від підприємницької діяльності, та матеріальними витратами (включаючи витрати, що прирівнюються до них) [13]	+	+		

Далеко не кожне збільшення активів та/або зменшення зобов'язань характеризує момент одержання доходу. Це стосується, зокрема, авансових платежів від покупця: збільшення активів буде визнано як доходи в результаті виконання умов угоди щодо поставки. Аналогічно щодо зобов'язань підприємства: при їх безпосередньому погашенні зростання капіталу насправді не відбувається. До зростання капіталу приводить відмова кредитора від своїх прав (у випадку, коли активи отримані підприємством на безоплатній основі).

Більшість науковців-економістів розглядають ЕВ у зв'язку з прибутком, отриманим в результаті підприємницької діяльності через призму матеріальних вигід. «*Матеріальною вигодою* називають економічну вигоду в грошовій або натуральній формі, яку можна оцінити і визначити як дохід відповідно до податкового законодавства» (п. 3 Постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2006 р. № 113).

Податковий кодекс України визначає такі види матеріальних вигід:

- економія виникає при укладанні договору позики з невисокими відсотками або взагалі без них;
- дохід у вигляді матеріальної вигоди з'являється при придбанні товарів, робіт чи послуг у пов'язаних осіб за ціною нижче ринкової;
- вигода утворюється за результатом проведення операцій з цінними паперами, якщо вони отримані безоплатно або куплені дешевше своєї ринкової вартості [10].

На нашу думку, економічна вигода підприємницької діяльності може бути як в матеріальній формі,

так у нематеріальній – популяризація діяльності суб'єкта, створення його позитивного іміджу тощо.

Специфіка організаційно-правових форм господарювання передбачає визнання доходів через оцінку:

➤ *матеріальної вигоди (економічна вигода)*, одержаної в результаті економічної (господарської) діяльності;

➤ *соціальної вигоди (СВ)*, одержаної суб'єктами, діяльність яких пов'язана із виконанням урядових програм (проектів, завдань). У більшості випадків – це суб'єкти державного сектора економіки.

Загалом призначення суб'єктів державного сектора (крім державних підприємств) – надавати соціально необхідні послуги населенню, конкретній демографічній групі, жителям окремого регіону або навіть індивіду. Це характерно для діяльності бюджетних установ, державних цільових фондів, небюджетних неприбуткових організацій. Щодо характеру фінансування, то в більшості випадків йдеться про цільове фінансування бюджетними та позабюджетними коштами.

На нашу думку, критерії визнання соціальної вигоди як оцінки доходу – результативність від реалізації робіт, товарів, послуг, внаслідок чого забезпечується реалізація державних програм сталого національного розвитку.

Дохід як об'єкт обліку вимірюють кількісними та якісними показниками соціальної вигоди: показниками цільового та раціонального витрачання цільових коштів; доцільності та своєчасності освоєння цільо-

вого фінансування; підтвердженням соціальної необхідності послуг (робіт); дотриманням принципів соціальної справедливості та етичних норм при обслуговуванні одержувачів соціальної допомоги тощо.

Соціальна вигода може мати більш детальну класифікацію (що передбачає введення аналітичного бухгалтерського обліку): соціально-економічна, соціально-демографічна, соціально-адміністративна, соціально-оздоровча, соціально-культурна, соціально-екологічна, соціально-політична та ін.

Щодо періоду визнання економічної (соціальної) вигоди, то практично для всіх суб'єктів існує ймовірність розбіжності періодів її оцінки та фактичного визнання в складі доходів.

Для суб'єктів підприємницької діяльності прикладом цього є визнання доходів майбутніх періодів (рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів»): ЕВ оцінюють у періоді надходження активів, а визнають доходом під час фактичного здійснення відповідних операцій як у поточному, так і в наступному періодах.

Отже, доцільно впровадити в практику бухгалтерського обліку діяльності аналітичні субрахунки:

- одержана економічна (соціальна) вигода;
- потенційна економічна (соціальна) вигода.

Потенційну економічну вигоду буде визнано, якщо актив може бути в наступних після звітного періодах:

- 1) використаний відокремлено або у поєднанні з іншим активом у процесі виробництва продукції, робіт, послуг, призначених для продажу;
- 2) обмінений на інший актив (для прикладу – погашення дебіторської заборгованості);
- 3) використаний для погашення зобов'язання;
- 4) розподілений між власниками суб'єкта тощо.

ЕКОНОМІЧНА ВИГОДА СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

За принципами національних П(С)БО доходи підприємств обліковують у розрізі операційної діяльності, фінансових операцій, іншої звичайної діяльності та надзвичайних подій. Попередньо обліковані на рахунках 70–75 суми доходів (без ПДВ) у кінці звітного періоду в повному обсязі списують на результати діяльності:

Д-т 70–75 – К-т 791.

На сьогодні визнання доходів за принципами національних облікових стандартів не повною мірою відповідає податковому законодавству та міжнародній практиці бухгалтерського обліку (табл. 3).

Таблиця 3

УМОВИ ВИЗНАННЯ ТИПОВИХ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ

№ з/п	Вид доходу	Тип операції	Кореспонденція рахунків	Визнаються доходами відповідно до		
				П(С)БО 15 [2]	МСБО [14]	ПКУ [10]
1	Дохід від реалізації ТМЦ	Дата: передачі власності; складання акта, що підтверджує завершеність операції	<i>Д-т 36, 30, 31, 681 – К-т 701, 702, 703, 712</i>	+	+	+
2	Дохід від коштів цільового фінансування	<ul style="list-style-type: none"> • У періоді та пропорційно до суми понесених витрат, пов'язаних із фінансуванням • У розмірі амортизації необоротних активів, придбаних за цільові кошти • Якщо витрати вже понесені – у періоді одержання цільових коштів 	<i>Д-т 48 – К-т 719</i>	+	+	+
3	Реалізація ТМЦ (робіт, послуг) з використанням карток, чеків	Дата передачі власності (відвантаження)	<i>Д-т 36 – К-т 701–703, 712</i>	+	+	
		Дата оформлення відповідного рахунку	<i>Д-т 33 – К-т 36</i>			+
4	Безоплатне одержання ТМЦ	Дата фактичного одержання оборотних активів	<i>Д-т 30, 31, 20... – К-т 718</i>	+	+	+
		Дата фактичного одержання необоротних активів	<i>Д-т 10, 11, 12 – К-т 424</i>			+
5	Суми штрафів за рішенням сторін договору	Дата нарахування штрафних санкцій	<i>Д-т 373 – К-т 715</i>	+	+	
		Дата фактичного надходження нарахованих санкцій	<i>Д-т 311 – К-т 373</i>			+

Ураховуючи, що економічним критерієм доходу є одержання економічної вигоди, визнання операцій, що формують дохід, з метою забезпечення достовірності та об'єктивності облікової інформації до рахунку «Доходи» доцільно ввести субрахунки аналітичного обліку:

- п «Потенційна економічна вигода»;
- т «Одержана економічна вигода».

За операціями табл. 3 пропонуємо як альтернативу таку кореспонденцію рахунків:

1. (п.1) Дохід від реалізації ТМЦ на умовах оплати в звітному або попередніх періодах: *Д-т 30, 31, 681 – К-т 701/м, 702/м, 703/м, 712/м.*

2. (п.1) Дохід від реалізації ТМЦ на умовах оплати в наступних періодах: *Д-т 36 – К-т 701/н, 702/н, 703/н, 712/н.* При погашенні заборгованості покупців заключні кореспонденції: *Д-т 70/н – К-т 70/м.*

ЕКОНОМІЧНА ВИГОДА СУБ'ЄКТА НЕПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завданнями Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах на 2007 – 2015 рр., затвердженій Постановою Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р., є перегляд вітчизняних облікових положень та перехід на єдині методологічні засади бухгалтерського обліку і звітності зі створенням уніфікованого організаційного та інформаційного забезпечення [15].

Як зазначено у Стратегії, основними проблемними питаннями на етапі реформування є впровадження уніфікованих підходів до обліку доходів і видатків:

1) бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів України ведуть за касовим методом із застосуванням методу нарахування за окремими операціями (облік державного боргу, зобов'язань розпорядників бюджетних коштів). Операції за доходами, видатками відображують у момент проведення відповідних платежів, а операції з фінансування бюджету – в момент зарахування коштів з одночасним відображенням боргу;

2) бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ ведуть за методом нарахування, що передбачає визнання операції та події в момент їх виникнення незалежно від дати надходження або сплати коштів (або їх еквівалентів).

Згідно з МСБОДС 1 «Подання фінансових звітів» у Звіті про фінансові результати відображують доходи за детальною класифікацією: доходи поділяють за джерелами надходження в результаті проведення обмінних і необмінних операцій, чого не містить Звіт про результати фінансової діяльності бюджетних установ України.

Вітчизняну практику визнання кінцевих фінансових результатів бюджетних установ наведено на рис. 1.

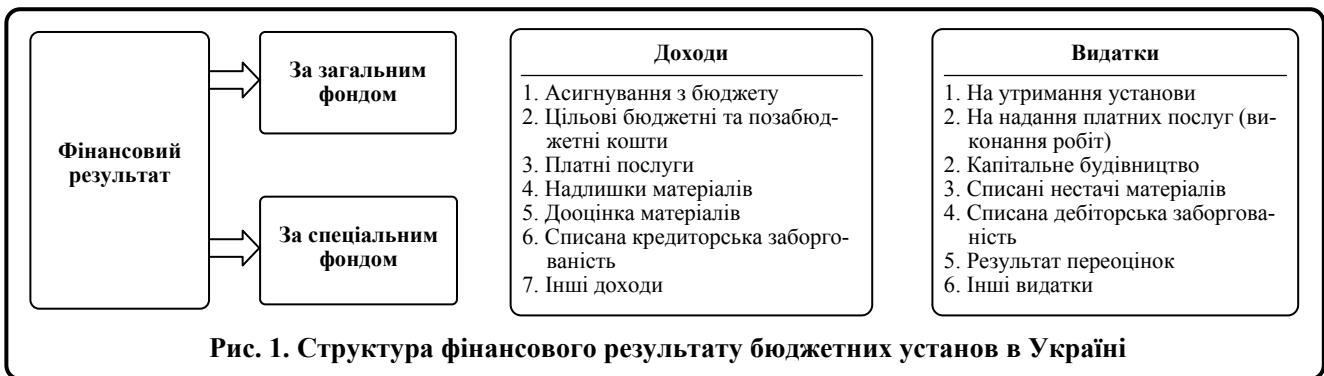

Рис. 1. Структура фінансового результату бюджетних установ в Україні

На жаль, сьогодні в окремих елементах методики обліку доходів простежується невідповідність міжнародним стандартам бухгалтерського обліку державного сектору: фінансування з бюджету визнається доходом у періоді отримання.

Оцінка доходу суб'єктів державного сектору – це оцінка одержаних в процесі відповідної операції ак-

тивів. У свою чергу, матеріальні, грошові та нематеріальні ресурси визнаються активами, якщо вони задовольняють критерії визнання активу – мають достовірну оцінку, суб'єкт має право власності (контроль, ризики управління), забезпечують у процесі використання надходження економічних вигід.

Згідно з МСБОДС 23 «Дохід від необмінних опе-

рацій (податки і трансферти)» [16] та МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну» [8] *дохід* є валовим надходженням економічних вигід чи *потенціалу корисності*, коли чисті активи/власний капітал зростають у результаті цього надходження, а не в результаті внесків власників.

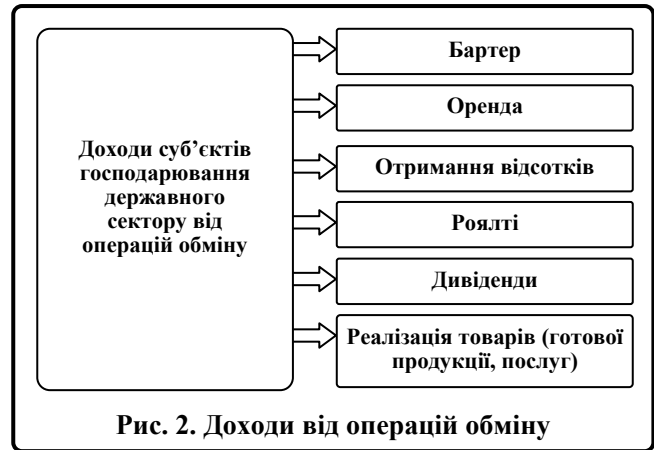
При цьому *потенціал корисності* – очікуваний результат діяльності, спрямованої на вирішення питань загальнодержавного значення. На нашу думку, оптимально оцінювати зазначений параметр доцільно через результативні показники, а саме:

- *показники витрат* – сума витрачених ресурсів (цільових коштів);
- *показники якості* – відповідність результатів основної діяльності державним вимогам і завданням;
- *показники продукту* – обсяг наданих послуг (випущеної продукції);
- *показники ефективності* – оптимальне співвідношення показників витрат і показників продукту (коефіцієнт більш як 1,0).

Міжнародна практика діяльності урядових організацій передбачає, що джерелами доходів є обмінні та необмінні операції. Від необмінних операцій доходами є податки та трансферти (списання боргів, гранти, спадщина, пожертви).

Джерела доходів від операцій обміну відображено на рис. 2.

Надходження ресурсів як від обмінної, так і від необмінної операції (крім послуг в натуральній формі) визнається активом, якщо:

➤ існує ймовірність того, що суб'єкт господарювання державного сектору отримає майбутні економічні вигоди чи пов'язаний з активом потенціал корисності;

➤ можна достовірно оцінити справедливу вартість активу;

➤ суб'єкт господарювання державного сектору отримує контроль над ресурсами.

Економічна вигода суб'єкта державного сектору в більшості випадків має форму соціально-економічної вигоди.

Із введенням в дію Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи» (з 2015 р.) принципи визнання та обліку доходів суб'єктів державного сектору будуть суттєво гармонізовані з міжнародною обліковою практикою (табл. 4).

Таблиця 4

ПРИНЦИПИ ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ У МІЖНАРОДНІЙ І ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАКТИЦІ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

№ з/п	Класифікація доходів		Умови визнання доходу	
	від обмінних операцій*	від необмінних операцій	МСБОДС [14; 16]; НПСБОДС [17]	Чинна нормативна база [18–20]
1	Бюджетне асигнування		При визнанні відповідно понесених витрат, пов'язаних з основною діяльністю При одержанні активу, послуг (робіт) на виконання заходів, не пов'язаних із основною діяльністю	У періоді одержання
2	Доходи від надання послуг		Виходячи зі ступеня завершеності операції	У періоді нарахування виходячи зі ступеня завершеності операції
3	Доходи від продажу		При передачі права власності (за умови достовірного визначення доходів)	Реалізація необоротних активів – в бюджет; реалізація оборотних активів – у дохід установи (за умови достовірного визначення доходів)

№ з/п	Класифікація доходів		Умови визнання доходу	
	від обмінних операцій*	від необмінних операцій	МСБОДС [14; 16]; НПСБОДС [17]	Чинна нормативна база [18–20]
4	Доходи від відсотків, роялті та дивідендів		Відсотки визнаються у тому звітному періоді, до якого вони належать	–
			Роялті визнаються за принципом нарахування	–
			Дивіденди визнаються у періоді прийняття рішення про їх виплату	–
5	Інші доходи від обмінних операцій		Доходи від курсових різниць визнаються доходом на дату балансу та на дату операції	На дату балансу
			Доходи від реалізації активів визнаються в періоді передачі власності	Доходи від реалізації активів – у періоді передачі власності
6		Податкові надходження	На дату настання податкової події	У періоді зарахування
7		Неподаткові надходження	У міру виконання умов їх одержання з одночасним зменшенням зобов'язання, обумовленого одержанням ресурсу в сумі понесених витрат, пов'язаних з його виконанням	У періоді надходження
8		Трансферти та кошти, що одержують бюджетні установи для виконання цільових заходів		
9		Надходження до державних цільових фондів	У міру їх одержання	У міру їх одержання

* Дохід визнається у разі, якщо існує ймовірність надходження суб'єкту державного сектору економічних вигід або потенціалу користі, пов'язаних з обмінною операцією. Визнаний дохід не коригується на ту його частину, яка не оплачена покупцем (замовником тощо), з визнанням цієї суми витратами.

ВИСНОВКИ

У більшості випадків умови визнання доходів у бухгалтерському обліку підприємницької діяльності відповідають принципам МСБО. Сучасне трактування ЕВ за економічним змістом через одержання активів обумовлює доцільність введення субрахунків аналітичного обліку в розрізі очікуваної (потенційної) та одержаної ЕВ.

Подальших досліджень потребують питання дисконтування потенційної ЕВ на дату балансу (коригування визнаних на момент здійснення операції сум в зв'язку з очікуваними змінами на макро- та/або мікрорівнях). На сьогодні ці питання реалізуються в контексті операцій в іноземній валюті.

Чинне нормативне законодавство обліку бюджетних асигнувань, декларуючи оцінку доходу через економічну вигоду, фактично здійснює облік грошових потоків. Це не дає змоги достовірно оцінити результати контрольно-аналітичних процедур, а також прийняти ефективні рішення щодо освоєння бюджетних коштів.

Перехід на НПСБОДС дасть змогу частково зняти таку невідповідність. Проте під час введення нових облікових стандартів доцільно впровадження аналітичних субрахунків бухгалтерського обліку за принципами виокремлення: потенційної та/або фактично одержаної економічної (соціальної) вигоди, а також джерел цільового фінансування.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. **Національне** положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://195.78.68.18/minfin/control/uk/publish/article/main?art_id=366860&cat_id=285157
2. **Положення** (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід», затв. наказом Міністерства фінансів України від 29.11.99 р. № 290, із чинними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/instrbuh/psbu15/>
3. **Правила** бухгалтерського обліку доходів та витрат банків України: постанова Правління НБУ від 18.06.2003 р. № 255.
4. **Національне** положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541 (z0103-10, za103-10) (у редакції наказу Міністерства фінансів України 24.12.2010 р. № 1629) (z0087-11) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0095-11>
5. **Про внесення** змін та доповнень до Інструкції по бухгалтерському обліку та звітності в органах Пенсійного фонду України : постанова Пенсійного фонду України від 06.04.2011 р. № 10-2 (z0487-11).
6. **Економічний** словник [уклад. Г.В. Осовська, О.О. Юшкевич, Й.С. Завадський]. – К.: Кондор, 2007. – 358 с.
7. **Економічна** енциклопедія: У 3-х т. – Т.1 / Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
8. **МСБОДС 9** «Дохід від операцій обміну» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
9. **Нашкерська Г.В.** Бухгалтерський облік: [навч. посібник] / Г.В. Нашкерська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 464 с.
10. **Податковий** кодекс України: від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17/zakon.rada.gov.ua>
11. **МСБОДС 1** «Подання фінансових звітів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.minfin.gov.ua/.../МСБО_18.pdf
12. **Економічний** тлумачний словник: власність, приватизація, ринок цінних паперів (українсько-англійсько-російський) / Л.М. Алексеєнко, В.М. Олексієнко. – Тернопіль: Астон, 2003. – 672 с.
13. **Примак Т.О.** Економіка підприємства: [навч. посібник]. – 5-те вид., стер. – К.: Вікар, 2008. – 219 с. – (Вища освіта XXI століття).
14. **МСБО** «Доходи» (International Financial Reporting Standards) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
15. **Стратегія** модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки: постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р. № 34.
16. **МСБОДС 23** «Дохід від необмінних операцій (податки і трансферти)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
17. **Національне** положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи», затв. наказом Міністерства фінансів України 24.12.2010 р. № 1629 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=240945
18. **План** рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ та порядок застосування плану рахунків бюджетних установ: наказ Міністерства фінансів України від 10.12.1999 р. за № 114 (із чинними змінами і доповненнями).
19. **Про бухгалтерський** облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV із чинними змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
20. **Про затвердження** Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів комерційних банків України: постанова Правління Національного банку України від 11.12.2000 р. № 475.

Статья посвящена методическим подходам оценки экономической выгоды в качестве критерия доходов предпринимательской и непредпринимательской деятельности отечественных субъектов. Раскрыто соответствие данных вопросов международной практике бухгалтерского учета.

Ключевые слова: оценка, экономическая выгода, доходы, предпринимательская деятельность, непредпринимательская деятельность, потенциальная выгода.

The article is devoted to methodological approaches of assessing the economic benefits as a criterion of recognition of revenue of business and non-business activities of domestic business entities. The compliance of these issues with international practice of accounting is solved.

Keywords: assessment, economic benefit, income, entrepreneurship, entrepreneurial activity, potential benefit.